

1680ರಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಬಾಗಲಿಯ ಕೋಟೆಯ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರು ತಮ್ಮ 72 ವರ್ಷಗಳ ಸಾಧಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆ

ಅನ್ನಿಸುರನೇಯ, ಭಾದ್ರಪದ ಪುದ್ಧ ವಿಕಾದಲಿ ಹರಿಪಾದ ಸೇರಿದ ದಾಸರ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಿ ಅವರ ಪಂಚಸ್ತಂಧ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಅವರ ಕೀರ್ತಿ ನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆ.

ಕ್ರತಿ ಬಿಡುಗಡೆ
ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟ ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಚಾರಿಟಬಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಸಮಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿ ರೇಖಾ ಕಾಖಂಡಕೆ ಅವರ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟ ವಿಜಯ ಕೃತಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟ ದಾಸರ ಕುರಿತ ಪುಸ್ತಕ 'www.prasannaavenka@gmail.com' (www.prasannaavenka@gmail.com, 07) ಉತ್ಪಾದಿಸಿ 18 ರಂದು ನಡವಲಾಯಿತು. ವಿಜಯಾಚಾರ್ಯ ಶಾ.ಆರಂಭದಲ್ಲಿಗೆ ಪಾಠ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತಿ ಆಸಂದ ಧುಂಠದರವಾದ, ಸಂ.ರಂಜಿತವೂ ಸಾ.ರಂಜಿತವೂ ಧುಂಠವಾಚಾರ್ಯ ರ್ವಾಚಾರ್ಯ ರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಕಾಖಂಡಕೆ ಉತ್ಪಾದಿಸಿದರು.

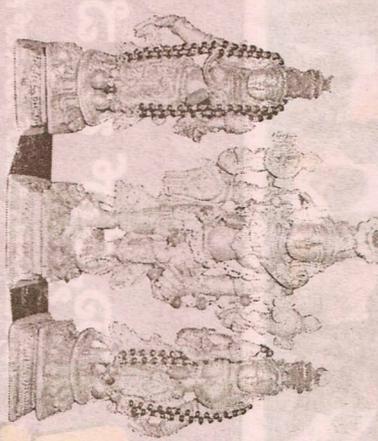
ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಧ್ರುವತಾರೆ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರು

ಕನ್ನಡದ ಹರಿದಾಸ ಪರವರೆಯ ಎರಡನೇ ಪುಟ್ಟದ ಕೊನೆಯ ದಾಸರಾದ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರು ಬಾಗಲಿಕೋಟೆಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ, ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಪಡೆದವರು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ತಪ್ಪೆ ಜ್ಞಾನ ಒಪ್ಪಿತ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿಯೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿದೆ. ದಾಸರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಅಪಮಾನಗಳೂ, ಅವರ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬದುಕಿನ ನಿಲುವುಗಳೂ ಚಿಮ್ಮ-ಮುಸುಕಿನವು.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಅನುಭವ ವಿಶ್ವದ ಮಿತವಾದದ್ದೇ. ಸಂಚಾರ ಮತ್ತು ಸಂವಾದಗಳ ಸ್ವರಗಳಲ್ಲೂ ಅವರು ಕಂಡ ಭೂ-ಗೋಲ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಕಿರು ಚಿಕ್ಕಪುಸ್ತಕಿಯೇ ಇರುವಂತಹವು. ಆದರೆ ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಚಂಡ ತಳಮತವು ಖಿಳಖಿಳ ಕುದುರೆ ಪಾಕೆಗೊಂಡ ಕ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ರಚನೆಗಳೆರಡೂ ನಿಖರವಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಬದುಕು ಕುರಿತು ವಿ. ಎ. ಚಿ. ಪಾಟೀಲರು ಮುಂಚೆ ವಿವಿಲಯದಿಂದ ಮಾಡಿದ ವಿದ್ವತ್ ವಿವೇಚನೆಯೊಂದನ್ನು ಬೆಟ್ಟುರೇ ನಂತರದ ದಿಫಾನ್ಸದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕಿನ ಹುಡುಕಾಟಗಳೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಮಾತು ಸಮಗ್ರ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಹದು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಕಾಲದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಅನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆದಷ್ಟು ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ನಡೆದಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಕಾಲ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಕಾಲವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೋ ಅದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿಶ್ಚಿತವಾದದ್ದು ಅವರು ಬದುಕಿ ಬಾಳಿದ ಬಾಗಲಿಕೋಟೆಯ ನೆಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯ ಕುಸುವಿನ. ಇಂಥ ಒಂದು ಗಟ್ಟಿ



ದಾಸರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀದೇವಿ, ಭೂದೇವಿ ಸಹಿತ ವೆಂಕಟೇಶ ದೇವರು. ನಲದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲೂ ನಾವು ಇಂತಹದೇ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆಧುನಿಕಾರ್ಥದ ದೇಶೀಯತೆಯ ಹುಡುಕಾಟದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಒಂದು ಪುನರ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕಲಿಸಬಹುದು.

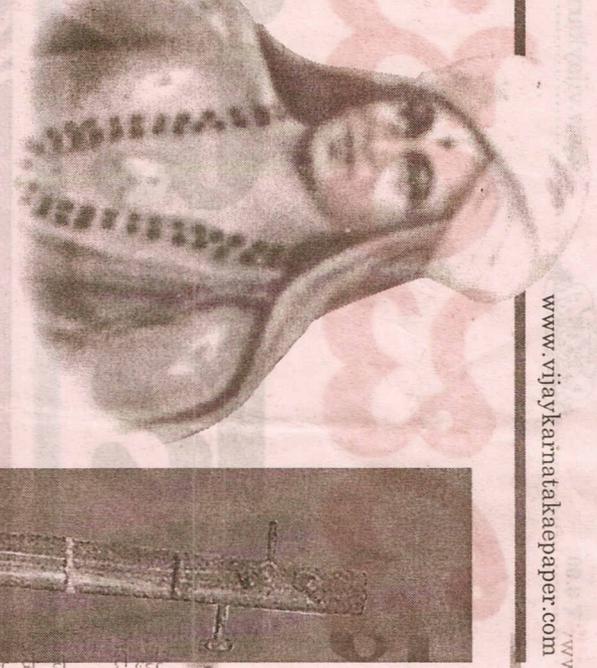
ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರಿಗೆ ಅಂಕಿತ ಪಡೆದ ಮೇಲೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಯನ ಪಡೆಯಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡ ಶಾಸ್ತ್ರ-ಅನುಭಾವ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ-ಕಾವ್ಯ ಶೈಲಿ ಈ ರೃಂದಗಳ ಮುಂದುವರಿದುಹೋದೇ ಬಂದಿದ್ದವೆನ್ನೋ. ಆದರೆ ಮಾರ್ಗದ ಮತಾನುಯಾಯಿಯೇ ಆದ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರಿಗೆ ಅದು ಕಾಡಿತು ಎಂಬುದು ಹಲವು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸತ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ತೋರಬಹುದು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಯೇ ದಾಸರು ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಯನ್ನು ನಿಬಿಡಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

■ **ಅನಂದ ಝಂಜಿರವಾದ.** ಮುಧೋಳ

ದಾಸರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಿಕೋಟೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

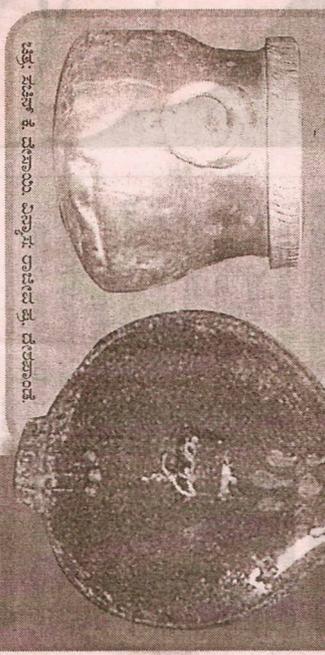
ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರು ಬಾಗಲಿಕೋಟೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಜನ್ಮ ಹಲವಾರು ಚಿತ್ರ ರೂಪಕ ಸುದ್ದಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ದಂತಕತೆಯಾಗಿಯೂ ಬಾಗಲಿಕೋಟೆಯ ಹೋಳೆ ಹುಣಿಸೆಯನ್ನು ದಾಸರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ದೀರ್ಘಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. 'ದುದ್ದವೇ ವಾಸಂತದ ಹಬ್ಬ' ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಈ ರಚನೆ ಹೋಳೆ ಹುಣಿಸೆ ಗಾರ್ವಜನೇ ಆಚರಣೆಯ ಪ್ರತಿ ಬಿಡಿ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ಆ ಪರಿಚಯಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಧ್ವನಿ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಬಾಗಲಿಕೋಟೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಬೀರತಕ್ಕದ್ದು. ಬೀರ ಬಾಗಲಿಕೋಟೆ ಮಾತೃವಲ್ಲ ಪಕ್ಕದ ಬೀರತಕ್ಕದ್ದು ಗ್ರಾಮದ ಹನುಮಂತದೇವರ ಕುರಿತೂ ದಾಸರು ಕೀರ್ತನೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಅವರ ಆಹವಯೋಲವಾಗಿದ್ದವು. ಈಗ ಭೌತಿಕವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ದನ್ನ ಭೂಮಿಯು ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭವನವನ್ನು ಅವರ ರಚನೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ, ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟವು ? ಎಂಬುದರ ಒಂದು ಅಂದಾಜನ್ನು ಈಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ರಚನೆಗಳ ಪರಿಭಾಷೆಯೂ ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ದೇಶಿ ಸತ್ವ ಉಳ್ಳದ್ದು. ಬಾಗಲಿಕೋಟೆಯು ಪ್ರದೇಶದ ಗ್ರಾಮೀಣ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಶಾಲ್ವಿಕ ಸಂರಚನೆಗಳನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡವರು ಇವರಲ್ಲೊಬ್ಬರೇ. 'ಬಿಡಿಯೇ ಬೆನ್ನಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ, ಎನ್ನೊಡಲ ಹೊಯ್ದಿದೋ ಶ್ರೀನಿವಾಸ' ಎಂದು ಅವರು ಪಾಠ್ಯೋಪನುತಾರೆ. ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಇತಿಚಿರವಿವೆ. ಅವರು ನಂಬಿದ ಮಾರ್ಗ ಪತ್ತಾನ್ವಯ ಇಂತಿಗೂ ತನ್ನ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮೇಲೆಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತಾವಲಂಬಿಯೇ ಮಾರ್ಗದ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದ ತತ್ವ ಜ್ಞಾನದ ಕಾಲ ಪತ್ತೆಗಳ ತೀವ್ರತೆಗಳನ್ನು ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ ಪತ್ತೆಗಳ ಸಹಜ ತೀವ್ರತೆಗಳೇವೆಂದ ಕ್ರಮವು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅನುಭವವಾಗಬೇಕೆಂದಿತ್ತು. ಈ ಬಗೆಯ ಅಧ್ಯಯನವು ಒಂದೆಡೆ ಬಾಗಲಿಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಷಾ ಶ್ರೀಮಂತಿಯನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ನಾಸ ಅನಾಡುವಿಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದ ತತ್ವ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದ ಜೀವಮುಖೇ ಸ್ವರೂಪದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೇವಲ ಆರಾಧನೆ, ಸಂತರ್ಪಣೆ, ಭಜನೆ, ಸಿಡಿಗಳು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ನಾವು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರನ್ನಲ್ಲ ಯಾವ ಹರಿದಾಸರನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು. ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು. ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿಗೆ ಸಮುಖವಾಗದ ಯಾವ ತತ್ವ ಜ್ಞಾನ ನಡೆ ಕಲಿಯ ರೂಪಗಳಿಗೂ ಇಂದು ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ. ಸಮಾನತೆ, ಜಾತ್ಯತೀತೆ, ಗಣತಂತ್ರಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಕಾಣುವ ಹಲವು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಮಾರ್ಗದ ತತ್ವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಗಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಬಗೆಗೂ ಮರು ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಅವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಬರಹಗಳನ್ನು ಮರು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮಾರ್ಗವೇಯು. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯ ಕೆಲಸವು ಈಗ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.



ಮರು ಅಧ್ಯಯನ ಅಗತ್ಯ

ಕೇವಲ ಆರಾಧನೆ, ಸಂತರ್ಪಣೆ, ಭಜನೆ, ಸಿಡಿಗಳು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ನಾವು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರನ್ನಲ್ಲ ಯಾವ ಹರಿದಾಸರನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು. ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರವು. ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿಗೆ ಸಮುಖವಾಗದ ಯಾವ ತತ್ವ ಜ್ಞಾನ ನಡೆ ಕಲಿಯ ರೂಪಗಳಿಗೂ ಇಂದು ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ. ಸಮಾನತೆ, ಜಾತ್ಯತೀತೆ, ಗಣತಂತ್ರಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಕಾಣುವ ಹಲವು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಮಾರ್ಗದ ತತ್ವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಗಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಬಗೆಗೂ ಮರು ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಅವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಬರಹಗಳನ್ನು ಮರು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮಾರ್ಗವೇಯು. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯ ಕೆಲಸವು ಈಗ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.



ಚಿತ್ರ: ಸಹಜ ಕೆ ದೇವಾಯಿ ವಿಶ್ವಾಸ ರಾಜೇಶ್ವರಿ ಪ್ರ. ದೇಶವಾಂಡೆ